

לא יקרא לאור הנר, א"ר אם אדם חשוב הוא מותר. מיתבי לא יקרא לאוה"נ כו' אר"י ב"א אני אקרא ול"א, פ"א קרא ובקש להטות כו'. ר"נ אומר קרא והטה כו'. גזירות חכמים בסייג לתורה, שלא יכניס אדם עצמו בדבר שהוא יכול לבא מזה לעבור ע"ד תורה, יש בזה שתי כונות. הכונה הפשוטה, להסיר המכשול המעשי שלא יעבור ע"ד תורה בפועל. אמנם זאת הכונה לא תבטל כ"א כשהעובר יכשל באמת, ומתוך שיעבור על הסייג יבא לעבור על גוף דברי תורה עצמה. אמנם יש בזה עוד כונה שני', שהרי יסוד יראת ד' וקיומה של תורה תלוי באיכות ציור רוממות ערכם של דברי תורה בלבו של אדם. והנה כשאדם נזהר בעצמו לבלי הכניס עצמו למצב שיש איזה חשש שיבא לעבור ע"ד מן התורה, זאת הזהירות בעצמה חוקקת בלבבו רושם חזק כמה גדול הוא ערכה של שמירת התורה, וכמה רב הוא ההפסד בעבירת דבר אחד מה"ת, שהרי אפילו להכנס במצב שיש איזה חשש שיבא לעבור ע"ד מה"ת הוא מרחיק את עצמו כמו שאדם מרחיק את עצמו מחשש סכנת נפשו, וכמו שהוא שומר מכל משמר אוצר יקר ונחמד, שגם מחשש רחוק של איבודו הוא מגין עליו. ולהיפך כשהאדם נכנס במצב כזה שהוא עלול לעבור ע"ד של תורה, אע"פ שיזהר ולא יעבור, מ"ם מרשים דבר זה עצמו בלבבו איזה ירידה על ערך קיום התורה בכלל. שהרי אין הדבר כ"כ נשגב אצלו, שהרי אינו חש שישמור עצמו מהכנס במקום שיש חשש שיבא לעבור ע"ד תורה, ופעולת הרפיון על כלל קיום התורה פועלת לרעה גם כשלא יעבור בפועל ע"ד מה"ת. ע"כ ע"ד רבא שאמר ארם חשוב מותר, לצד הכונה השני', מקשה מדר"י ב"א שקרא ובקש להטות, הרי דגם באדם חשוב שייך לומר שעכ"פ המצב הוא מצב שיתכן לעבור ע"ד התורה, ע"כ אפי' אם אינו עובר בפועל כמו בעובדא דר"י, להך מ"ד שלא עבר בפועל, מ"מ רפיון בנפש כבר פועל הדבר במה שמכניס עצמו לחשש קרוב לעבור ע"ד תורה, שהרי ביקש להטות. ע"כ אמר כמה גדולים דברי חכמים שאמרו לא יקרא לאור הנר, וכמו שנאמר בשם הגר"א, דתלה הגדולה במה שלא פירשו שמא יטה, והכונה לדברינו, שבאמת אין הגזירה מיוסדת על שמא יטה בפועל, כ"א על הכניסה למצב שיש צד לחשש הטיה, שכבר פועל בלב חסרון ערך הראוי לכבודה וערכה הנשגב של תורה. ולצד הכונה הראשונה הפשוטה, מקשה מדר"נ דאמר שקרא והטה, להורות שגם בפועל אין לאדם לבא על חקר נפשו נגד הגבלות חז"ל, וחוז' לאותו רפיון של ערך התורה בכלל שפועל הדבר של זלזול סייג לתורה, עוד אין שום אדם בטוח שלא יהי' נפגע בעבירה בד"ת עצמה. הערה מוסרית יש להסמיך אהא דלא יקרא לאור הנר, קריאת התורה מביאה את האדם להתבונן בה, וההתבוננות היא בשני אופנים: התבוננות פשוטה להוציא דבר מתוך דבר בהלכות בעמלה של תורה בפלפול וסברא. נעלה מזה היא ההתבוננות בפנימיותה של תורה, בטעמיה וביסודי המצות. והנה ימות החול נערכים לעומת ההשתלמות של השכל המעשי, ויום השבת שהוא מוכשר להתרוממות הנפש הוא נאות ג"כ לצד העיוני שבתורה. והנה כאן הוא מקום השמירה, דרך העיון בטעמי תורה אפשר ע"פ דרכי האמונה ורגשי לב של תמימות ואהבת ד' הטהורה המתגברת בכל אדם לפי מעלתו ומוסיפה לו ג"כ דעה והשכל ביראת ד'. זאת ההסתכלות היא דומה להסתכלות מצד אור השמש, "שמש ומגן ד' אלקים", ומצד האור הכללי הנתוע בנפשות זרע אמונים מאור ד' ותורתו, תתרחב הדעת וההכרה בעמקי תורה הרוחניים. אמנם ההסתכלות בפנימיותה וטעמיה של תורה ע"פ מערכי לב השכל האנושי, כ"א כפי מעלת הסתכלותו, "נר ד' נשמת אדם", דומה היא לערך המאור הכללי הנובע מרגשי האמונה הטהורה הכללית, שהיא מאירה בכלל האומה מצד אור ד' המופיע עליהם מקדושת ברית ד' אשר עמנו, לערך אור הנר הפרטי שבידי אדם לעומת אור השמש הכללי והטבעי, וכאן צריך שמירה שלא יטה, שלא יסור מדרך סלולה

לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, שלא לסמוך על דרכי לבו ביסודי טעמי תורה לשנות דברים מעשיים. אמנם אם אדם חשוב הוא מותר, שאדם חשוב כשידרוש בטעמי תורה כפי שכלו, ידע

עמוד לד

להוציא מזה רק את המועיל, את הדברים המחזקים את יסודי התורה ושרשיה בלבבות. ואותם הרעיונות המאדירים ג"כ קיומה של תורה בפועל, ושום מכשול לא יצא מזה מאחר שכחו רב וראוי הוא לטייל בפרדס ולהוציא ציצים ופרחים בטעמי תורה ג"כ משכלו הפרטי, מאור "נר ד' נשמת אדם" שבקרבו, בו אין חשש שמא יטה מ"אורח ישרים סלולה".